

Лулу В. С.
студент 1-го курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК МОРАЛЬНИЙ ОРІЄНТИР В ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Сучасний світ неможливо уявити без юристів та їх етики. При роботі з клієнтами, при спілкуванні між колегами, кожен юрист повинен дотримуватися певних принципів та правил, які реалізують можливості та потенціал правників у професійній діяльності.

При здійсненні своїх повноважень адвокат обов'язково повинен використовувати всі наданні законодавством права та обов'язки, відповідно до статусу, основних завдань адвокатури і принципів її діяльності, визначених Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законодавчими актами, а саме адвокати здійснюють свою діяльність в межах правил адвокатської етики, які закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката [1].

Отже, етика юристів є моральною поведінкою, яка трансформувалася у стандарти, що базуються на визнаних загальнолюдських моральних цінностях і основних принципах професійної діяльності юристів.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає дотримання Правил адвокатської етики, як одного з основних професійних обов'язків адвоката.

Правила адвокатської етики (далі – Правила) мають на меті уніфіковане закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальноновизнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві.

При цьому, норми Правил не відмінюють і не замінюють положень чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність, а доповнюють і конкретизують його.

Таким чином, законодавець деталізував у нормативно-правових актах елементи поведінки адвоката при здійсненні своїх обов'язків. Також, забезпечення Правил в адвокатській діяльності є важливим елементом для побудови правової держави.

Право щодо тлумачення Правил адвокатської етики належить виключно З'їзду адвокатів України та Раді адвокатів України. При можливості різного тлумачення Правил, адвокат має право вибору найбільш сприятливого тлумачення положень.

Варто зауважити, що законодавство не діє в жорстких межах, а надає право вибору при використанні Правил, у такому випадку адвокат може більш свободо себе відчувати при здійсненні своїх обов'язків.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у пункті 3 частини сьомої статті 54 визначає серед повноважень з'їзду адвокатів України затверджує правила адвокатської етики [2].

Слід зазначити, що у виявленні теоретичних знань, в тому числі адвокатської етики, особи, яка виявила бажання стати адвокатом, полягає кваліфікаційний іспит, відповідно до положень частини другої статті 9 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Тобто, ознайомлення з правилами адвокатської етики відбуваються ще на етапі до набуття особою права на заняття адвокатською діяльністю під час підготовки нею до складання кваліфікаційного іспиту.

В подальшому ж особа, яка склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування і стосовно якої радою адвокатів регіону прийнято рішення про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, згідно зі статтею 11 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» складає перед Радою адвокатів присягу, в якій зобов'язується дотримуватися, зокрема, правил адвокатської етики.

Таким чином, формування в свідомості професійної компетентності адвоката з морально-етичними стандартами, які суттєво впливають на його професію відбувається до отримання особою свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Також, слід відмітити, що всі адвокати за рік мають отримати не менше ніж 2 залікових бали за навчання з питань Правил адвокатської етики. Дана норма закріплена у пункті 21 Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України, затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 03 липня 2021 року [3], проте на період дії військового стану вимоги щодо обов'язкового отримання залікових балів були пом'якшені.

Приписами ч. 1,2 статті 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» регламентовано, що порушення правил адвокатської етики є дисциплінарним проступком вчинення, якого є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. В свою чергу, розділ XI Правил присвячено відповідальності за порушення правил адвокатської етики.

За порушення Правил адвокатської етики до адвоката можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством про адвокатуру та адвокатську діяльність, а також рішеннями З'їзду, актами Ради адвокатів України, Національної асоціації адвокатів України.

Згідно з пунктом 3 частини другої статті 31 та пунктом 4 частини другої статті 32 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», за систематичне або грубе одноразове порушення правил адвокатської етики до адвоката може бути накладено дисциплінарне стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю, а у разі, якщо таке порушення підриває авторитет адвокатури України – дисциплінарне

стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю.

Наприклад, статтею 20 Правил встановлено порядок дотримання принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта. При цьому, Верховний Суд у постанові 26.11.2020 року по справі № 818/1718/17 дійшов висновку, що порушенням правил адвокатської етики є, у тому числі, не лише дії чи бездіяльність, що призвели до настання конкретних негативних наслідків для особи внаслідок наявного конфлікту інтересів, а й сама ймовірність такого настання, виходячи із обставин справи, більш того розумні підстави вважати, що розвиток інтересів в подальшому призведе до виникнення такого конфлікту [4].

Виходячи з вище сказаного можна стверджувати, що адвокат не має права легковажно ставитися до своїх обов'язків. Правила існують, щоб всі загальнолюдські моральні стандарти були жорстко дотриманні, інакше наступить хаос у всій правовій системі.

Адвокат вважається невинуватим у вчиненні дисциплінарного проступку і не може бути підданий дисциплінарному стягненню, доки його вину не буде доведено в законному порядку і встановлено рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Звинувачення адвоката не може ґрунтуватися на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини адвоката тлумачаться на його користь.

Дисциплінарну справу стосовно адвоката не може бути порушено за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку адвоката, а також за анонімною заявою (скаргою).

Таким чином, не допускається зловживання правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, у тому числі ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката без достатніх підстав, і використання зазначеного права як засобу тиску на адвоката у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності. Також можна сказати, що кожній особі гарантується право на звернення для захисту своїх прав та інтересів, які могли бути порушені адвокатом, а адвокату гарантується право на справедливий розгляд скарги у випадку порушення ним Правил.

Можна зробити висновок, що в своїй діяльності адвокат повинен демонструвати високий рівень професійних та етичних якостей, які будуть направлені на надання допомоги клієнтам та досягнення своїх цілей. Разом з тим слід додати, що для повноцінної роботи адвоката потрібно реалізувати принцип незалежності, який забезпечує свободу вибору стратегії та тактики захисту адвоката своїх клієнтів.

Список використаної літератури:

1. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом

адвокатів України 2017 року 09.06.2017 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n4>

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#n300>

3. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція) затверджено рішенням Ради адвокатів України від 03 липня 2021 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2021-07-03-poryadki-63_60f53b3b70d63.pdf

4. Постанова Верховного Суду від 26.11.2020 року по справі № 818/1718/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93119334>

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кісліцина Ірина Олександрівна**